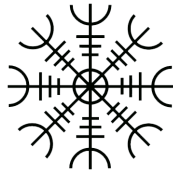

DEEL I

De ringweg

I

Het moest de reis van ons leven worden, met een camper door IJsland toeren. Zolang ik Isa ken wil ze al naar IJsland. Vroeger konden we het niet betalen, na de geboorte van Jonathan vonden we een korte vakantie in eigen land al een opgave. Nu was er geld, Jonathan was oud genoeg, en ik, tja, ik had ook mijn redenen. Geloof het of niet, ik was ervan overtuigd dat deze reis mijn huwelijk ging redden.

Op de dag van ons vertrek bracht ik nog een bezoek aan mijn moeder. Ze had mij de avond ervoor door de telefoon laten weten dat ze me nog iets wilde geven. 'Je moet me niks geven,' zei ik. 'Ach schei uit,' antwoordde ze, 'maar als je niet kan komen zou het wel jammer zijn.' Het was een half uur rijden naar het dorp waar ik was opgegroeid en onze vlucht naar Keflavik vertrok pas om vijf uur 's middags. Dus had ik gezegd dat het wel zou lukken.

Om een uur of tien parkeerde ik mijn auto bij haar voor de deur. Moeder zat niet op haar vaste plek, haar leesstoel voor het raam. Dat betekende dat ze in de keuken koffie aan het zetten was. De bezoeken aan mijn moeder verlopen volgens vaste patronen. Ik zou een kop koffie met een wolkje melk van haar krijgen, ze weet dat ik geen suiker in de koffie heb. Dat ik al een paar jaar mijn koffie zwart drink, zonder die vette melk, heb ik ooit zonder duidelijke reden verzwegen en als je eenmaal bent begonnen met zwijgen, probeer dan

je mond nog maar eens open te doen. Ze zal bij de koffie eerst vragen naar Jonathan, ze vraagt wanneer hij weer eens langskomt. Mijn ontwijkende antwoord neemt ze voor lief. Ze vraagt naar Isa, altijd in combinatie met het werk: 'Alles goed met Isa, op haar werk?' Dat is omdat Isa min of meer samenvalt met haar werk. Hoe anders is dat bij mij, ik werk op een kantoor, slechts drie dagen in de week. Ik ben mijn werk niet, integendeel, ik ben allesbehalve mijn werk. Als iemand vraagt hoe het met mij gaat schakel ik meestal in dezelfde zin al over naar Isa, hoe het met háár gaat. Isa werkt ook veel, ze is moleculair biologe en doet onderzoek naar eiwitsynthese. Voorheen onderzocht ze het kweken van blauwalgen voor biobrandstof. Ja, met mijn vrouw kan je aankomen. Overigens, dat ikzelf niet zoveel hoeft en een eenvoudig leven nastreeft met mijn gezin betekent niet dat ik geen dromen heb en niet weet wat hartstocht is – wat mensen vaak denken als je genoeg neemt met een paar dagen per week doorbrengen op een kantoor. Je maakt er gewoon wat minder werk van en houdt dingen voor jezelf.

Bij de burens waren alle ramen dicht, geen fietsen voor de deur, geen speelgoed in de tuin. In juli bestond het dorp uit spookstraten, merkwaardig leeg en steriel alsof het een filmset was die na de koffiepauze weer bevolkt zou worden door acteurs die leken op je burens. De sleutels van het huis staken in mijn zak, want het was het huis waarin ik was opgegroeid.

'Hallo!' riep ik, niet hard want in dit huis werd niet geschreeuwd. Ik trok zoals altijd mijn schoenen uit op de mat en liep door naar de kamer. Ik rook geen koffie, dat vond ik vreemd. In de woonkamer noch de keuken trof ik mijn moeder. Het kwam wel eens voor dat ze een dutje deed rond de middag, maar kwart over tien leek mij wat vroeg. Boven-

dien verwachtte ze me. Enfin, haar leeftijd stond haar toe te breken met tradities rond mijn bezoekjes. Als ze wilde rusten dan mocht ze rusten, in dat geval kneep ik er wel weer tussenuit.

‘Hallo mam!’ riep ik. Het galmde door de keuken. Een schok van herkenning: het klonk precies als vroeger, wanneer ik uit school kwam, door de achterdeur naar binnen ging, mijn schoenen uittrok en riep. Ik liep op mijn sokken door de kamer, de synthetische vloerbedekking voelde vertrouwd aan mijn voeten. Ik had daarnet niet goed opgelet, want nu zag ik op de salontafel een grote bruine envelop liggen. Voor Tiddo en Isa stond erop, in het handschrift van mijn moeder, krachtige letters die vooroverhielden. Ik pakte de envelop op, hij voelde zwaar aan. Ik scheurde hem open en haalde er een stapel bankbiljetten uit. Briefjes van vijftig euro. Er zat ook een ansichtkaart in, met een foto van een spuitende geiser erop. Hoe was ze daaraan gekomen? De volgende woorden stonden achterop: ‘IJsland is erg duur. Maak er een fijne reis van. De reis van jullie leven! Liefs, je moeder.’ Ik telde het geld, het waren twintig biljetten. Ik stopte het geld terug en liep met de envelop in de hand naar de gang. Onder aan de trap riep ik nogmaals. ‘Mam!’ Geen reactie. Ze was natuurlijk een boodschap doen. De koffie was op en ze had het zojuist pas gemerkt. Ik liep terug naar de woonkamer en ging op de bank zitten, tegenover haar leesstoel. Ik haatte het als ze mij geld gaf, omdat het voelde alsof mijn liefde en toewijding betaald werden. Vooruitbetaald, om het maar te zeggen zoals het is. Ik hield van mijn moeder want ik wist dat zulke overwegingen nimmer in haar hoofd zouden opkomen. Ze is een goed mens.

‘Dat had je niet hoeven doen, mam,’ zei ik.

‘Ach jongen, laat mij nou maar.’

‘Het is veel geld.’

‘Zolang het nog kan doe ik het graag.’

Ik haalde de stapel bankbiljetten nogmaals uit de envelop, speelde ermee, en las de tekst op de ansichtkaart opnieuw. De reis van jullie leven.

‘Hoe kom je nou aan zo’n kaart, mam?’

Ik keek naar de lege stoel.

‘Ik denk wel eens,’ ging ik verder, ‘dat jij op alle plekken waar ik naartoe ga al bent geweest, stiekem, om te controleren of het er leuk is, en veilig, en niet al te duur.’

Ik stopte het geld weer terug, speelde een tijdje met de envelop terwijl ik daar zat. Waar bleef ze nou? Veel langer kon ik hier niet blijven zitten, ik moest Isa helpen met de koffers, Jonathan achter de vodden zitten. Een man redt zijn huwelijk niet alleen met reisjes, je moet er ook hand-en-spandiensten voor verrichten. Ik wilde op mijn telefoon kijken of ze me misschien gebeld had, of om Isa te bellen dat ik hier zat te wachten, maar toen ik voelde aan mijn broekzak herinnerde ik mij dat het ding thuis aan de oplader hing. Mijn moeder was natuurlijk helemaal vergeten dat ik nog zou komen, die envelop lag er al sinds gisteren en zij was koffie gaan drinken bij een buurvrouw of een oud dametje uit de kerk. Nee, ik kon echt niet langer blijven wachten. Dan maar een boodschap achterlaten. Ik zag nergens papier, maar kon desnoods op de achterkant van de envelop schrijven. Dus ging ik op zoek naar schrijfgerei, eerst op tafeltjes en de vensterbanken. Daarna trok ik de kast open waarvan ik wist dat er serviesgoed in zat. Ten slotte opende ik alle keukenlades. Niets.

‘Ik bel je wel, mam,’ zei ik hardop om mijn schuldgevoel terug het hok in te jagen. ‘Vanmiddag nog.’

Enkele ogenblikken later reed ik de straat uit.

Toen ik thuiskwam stonden er twee koffers naast elkaar in de gang. Isa kwam net de trap af met de derde koffer.

‘Jouw koffer weegt twaalf komma vijf kilo,’ zei Isa. ‘Maar ik weet niet of alles erin zit.’

Ik haalde adem, schraapte mijn keel, haalde nog een keer adem. Ze haastte zich de trap alweer op. Halverwege draaide ze zich om.

‘Je moet nog even goed nadenken welke schoenen je mee wil nemen. We doen allemaal onze wandelschoenen aan, dat scheelt ruimte in de koffer.’

‘Ja, ja, dat scheelt,’ zei ik. Ze was alweer boven.

‘Jonathan, Jona!’ klonk het boven. Wat Isa verder tegen hem zei verstond ik niet. Even later kwam Jonathan naar beneden met een betrokken gezicht. Ik stond nog steeds in de gang, probeerde na te denken over die schoenen maar dacht na over de envelop.

‘Ha jongen,’ zei ik.

Hij begon te graaien tussen de jassen aan de haakjes.

‘En je regenbroek Jonathan, heb je die ook?’ riep Isa ergens van boven. ‘O, Tiddo, hoe was het met je moeder?’

Jonathan stond met een verkreukelde regenbroek in zijn handen, hij hield hem tussen duim en wijsvinger omhoog en keek ernaar alsof het een dooie vis was. Ik legde mijn hand op zijn schouder.

‘Alles goed met haar?’ riep Isa. Ze dacht zeker dat ik het niet gehoord had. Haar gezicht verscheen in het trapgat.

‘Niet?’

‘Ja, ja best. Ze wordt oud hè. Een beetje vergeetachtig. Dat is het.’

De envelop hield ik achter mijn rug. Het is bijzonder, zo opmerkelijk als Isa is komt het toch niet bij haar op dat iemand die iets achter zijn rug houdt wellicht iets te verbergen heeft.

We vlogen kilometers boven het slechte weer door het hemelsblauw dat tijdens vliegreizen zo snel verveelt. Jonathan zat in zijn tekenboekje te krassen. Hij wordt dikwijls geprezen om zijn tekeningen, of nee, niet zozeer om de tekeningen zelf, maar om het feit dat hij tekent in plaats van te gamen of over een smartphone te vegen. Ik zie dat anders. Het is niet moeilijk afwijkend en zogenaamd interessant gedrag te waarderen en te prijzen in kinderen met wie je niets te maken hebt. Van je eigen zoon heb je toch liever dat hij zo ongeveer hetzelfde is als zijn leeftijdgenoten, zodat hij niet raar wordt gevonden en eenzaam is. Wat hij nu tekende kon ik niet zien, meestal waren het fantasiewezens en monsters. Isa had haar ogen dicht, ik zat aan het gangpad en keek in een reisgids zonder iets op te nemen. De bruine envelop die ik diep had weggestoken in mijn koffer bleef in mijn gedachten opduiken. Mijn moeder wist heel goed dat het de laatste jaren niet goed ging tussen Isa en mij. Ik had haar nooit iets verteld, maar ze zag het best. Isa ontglipte me, of liever, wat wij vroeger hadden ontglipte me. Zelf was ze nog altijd op haar bescheiden manier glorieus. Het mooist aan Isa is haar blik, ik bedoel niet alleen haar grijsblauwe ogen, maar ook de oogleden, de wimpers en de wenkbrauwen als zachte, kaarsrechte penseelstreekjes die haar koele irissen zo melancholisch maken als de oogopslag van een madon-

na van Rafaël. Je besef van schoonheid groeit mee met de jaren, maar Isa bleef in mijn ogen even mooi als vroeger. Vroeger was pakweg de tijd voor de geboorte van Jonathan. We vreeën toen zoals alle jonge stellen haast iedere dag, in een halfbewuste toestand en zonder het geringste besef dat het ooit zou ophouden. Na twintig jaar hoef je je heus niet meer te verliezen in de ander, dat is immers geen doen, het gefriemel, geaai en gelijk de godganse dag, het eindeloze gewroet in elkaars verleden, het opvreten van elkaars ziel. Bergen tijd was je ermee kwijt, en ik kan er met weemoed aan terugdenken, maar het hoeft heus niet meer. De vraag is of je elkaar nog wel beter kunt leren kennen, of je relatie na een bepaald aantal jaren niet meer wordt gedefinieerd door wat je deelt maar door wat je geheim hebt gehouden. Ik hoefde niet terug naar vroeger, ik wilde de nieuwe geheimen van Isa kennen, ik zou haar iedere misstap met druiloren van de universiteit die met haar samenwerkten vergeven. Wat zou het heerlijk zijn dat te kunnen doen! Ik hunkerde ernaar haar iets ruimhartig te vergeven. Ach, ik zou wat overhebben voor een enkele aai, een lik, een friemel, een minuutje zalig wroeten in haar ziel. Ik zou zelfs al een moord doen voor simpelweg een leuk gesprek of een gulle lach. Isa is de liefde van mijn leven en daar krijg je er maar één van toebedeeld. Wat mijn moeder mij had willen zeggen stond in niet mis te verstane bewoordingen op die kaart: geef niet op, behoud wat je is toebedeeld.

Goed, mam, als jij het zegt.

O, en Tiddo, lieverd...

Ja mam?

Maak dat geld op. IJsland is verschrikkelijk duur. En dan denken jullie nog even aan me.

Ik denk heus wel aan je, ook zonder geld.

De piloot meldde dat de daling naar Keflavík was ingezet. We doken het zonlicht dat vliegreizigers bedriegt uit, een grijs wolkenpak in, op weg naar een vreemde wereld.

3

Ik had nog nooit met een camper gereden, hemel wat een gevaarte! Het ding zag er nog nagelnieuw uit ook. Deze hage-witte koets moest ik dus door het land sturen en weer ongeschonden inleveren – het leek me een onmogelijke opgave. Alvast een paar krasjes hier en daar waren mij eerlijk gezegd welkom geweest. Het meisje van het verhuurbedrijf legde alles uit in zangerig Engels, ik keek wezenloos naar haar mooie maar ook wat grote hoofd – ze had een gezicht als een blakend melkmeisje in de stijl van Vermeer, haar ogen waren zo blauw als de fjorden bij helder weer en door haar accent klonk alles wat ze zei als een gedicht. Isa is mooier, dacht ik, want dat dacht ik altijd voor de zekerheid als ik naar vrouwen keek, naar hun gezicht en hun ogen. Ik knikte bij alles wat ze zei, eerder om ervan af te zijn dan om te laten merken dat ik alles goed begreep. Ik hoefde ook niet alles te onthouden want ik had Isa, die sloeg alles op, daar kon ik blind op vertrouwen. Ze stelde een paar vragen, over het brandstofverbruik, het gas en de elektriciteit. Het meisje gaf haar de sleutels – dit was óf een zeer geëmancipeerd land, óf Isa had weer eens een slimmere en bekwaamere indruk gemaakt dan ik. Het meisje had mij geen enkele keer recht aangekeken en ik vroeg mij af of dat een IJslandse gewoonte was.

Jonathan stond er de hele tijd bij alsof-ie op de bus wacht-